

Népszavazást kell tartani Kelet-Ukrajnában

A népek önrendelkezési joga mindenhol tiszteletben tartandó

Hónapok óta tart az ukrajnai válság. A halottak, a sebesültek és a menekülők száma napról napra ijesztően nő. A civil lakosság szenved, nem csak a keleti területeken, hanem egész Ukrajnában. Napirenden vannak a legkülönbözőbb helyi és nemzetközi jogsértések. A szomszédos országok egyre rosszabb politikai, társadalmi és gazdasági helyzetbe kerülnek. Kelet-Európa felkerült a világ válságövezeteinek listájára. Újabb súlyos európai gazdasági válság, vagy hét évtized után, kiterjedt háború réme fenyegeti az öreg kontinenst.

Mit tesz ennek elkerülésére a nemzetközi közösség? Nevetséges, hatástalan, sőt veszélyeket hordozó szankciókkal akarja távol tartani Oroszországot a konfliktustól. Megbukott-e Fidel Castro és rendszere Kubában a szankciók hatására az elmúlt fél évszázadban? Térdre kényszerült-e Észak-Korea hatvan év alatt? Nem, csupán a helyi lakosság szenved, nélkülöz embertelen módon. Pedig ezek kis országok, nem úgy, mint Oroszország. Putyin egy nagyhatalom élén áll, ilyen eszközökkel nem lehet kényszeríteni. Számos visszavágási lehetőség van a kezében, amitől az Európai Unió tagállamai súlyos gazdasági veszteségeket lesznek kénytelenek elviselni. Mi lehet akkor a megoldás? Történelmileg és emberileg (emberi jogok!) egyedül igazságos megoldás, mely átmeneti nehézségek után társadalmi békét és politikai stabilitást hozhat a térségben, ha a nemzetközi közösség végre tiszteletben tarja válogatás nélkül mindenhol a népek önrendelkezési jogát. Ennek érvényesítésére népszavazást kell tartani Kelet-Ukrajnában. Döntsék el az ott élő emberek, hova akarnak tartozni, és milyen formában. (Ahogy ezt számos nép megtehetette az elmúlt 25 évben Közép- és Kelet-Európában. Ugyanakkor le kell szögezni, sajnos nem minden nemzeti közösségnek jutott ez osztályrészül. Nekik még adós a nemzetközi közösség.) Célszerűen két lehetőség közül választhatnának az érintett terület lakosai: egy konföderatív Ukrajnában akarnak élni, a legmagasabb szintű autonómiával rendelkezve, vagy önálló, új államban képzelik el a jövőjüket. Én az elsőre szavaznék, ez lenne a legjobb megoldás minden érintett részére. Svájc lehetne erre a mintakép. Új államalakulat, vagy államalakulatok ezen a területen nem lennének igazán életképesek. Konföderáció mellett szól az a körülmény is, hogy

a Kelet-Ukrajnában élő orosz ajkú lakosság jelentős része orosz anyanyelvű ugyan, de nem orosz nemzetiségű (többnyire ukrán). A népszavazásról optimális esetben az ENSZ Biztonsági Tanácsa hozna határozatot, arra avatott nemzetközi intézmény szervezné meg, és az EBESZ ellenőrizné. A közelmúltban egy nemzetközi konferencián bizalmas beszélgetést folytattam egy elismert orosz biztonságpolitikai szakértővel. Elmondta, hogy Putyin tervei között nem szerepel Kelet-Ukrajna bekebelezése. Túl nagy árat kellene fizetni érte, és egy szegény, elmaradott vidékről van szó, elég neki a jelenlegi területek felzárkóztatása. Az orosz elnök azt szeretné elérni, hogy ez a terület önálló entitásként az ő befolyása, ha úgy tetszik irányítása alatt működjön. Tehát várhatóan Moszkva nem zárkózna el a konföderatív megoldástól. Hogy Ukrajna nyugati és keleti fele mennyire más világ, arra többek között amerikai politikai elemzők már az 1990-es évek elején rámutattak. Egy neves külpolitikai magazinban kifejtették, hogy Ukrajnát a nyugati és a keleti kereszténység határvonala kettévágja két egymástól különböző történelmi háttérű, mentalitású, kultúrájú részre. E törésvonalat tekintették elméletileg az Európai Unió (akkor még Európai Gazdasági Közösség) keleti irányú bővítése határának. Az ukrán válságot éppen az Unióhoz való közeledés kérdése (megtagadása) váltotta ki, tehát a Nyugathoz, vagy a Kelethez tartozás dilemmája.

Ha a donyecki és a luhanszki lakosság az önálló állami létet választaná, a világ azt sem tagadhatja meg tőlük. A Helsink-i Alapokmány 1975-ös aláírása óta hangoztatott elv, mi szerint az európai status quo-t nem lehet, nem szabad megváltoztatni, régen érvényét veszítette. Koszovótól a Krím-félszigetig lehet sorolni a példákat. Az elsőt a világ, néhány országot leszámítva, már megemésztette. A másodikat is kénytelen lesz idővel elfogadni. A két esetben az a közös, hogy mindkettőnél erőszakos cselekmények játszottak közre, indították el a folyamatot. Koszovóban tisztán etnikai alapon, Krím-ben etnikai és történelmi alapon indult el a kiválás. Koszovóban véres összetűzések sorozata, százezrek menekülése váltotta ki a nagyhatalmak „érdeklődését” és közbelépését. A világ csak akkor figyel a népek önrendelkezési jogának tiszteletben tartására, ha fegyverek dörögnek és vér folyik. Ha valahol békés úton, politikai eszközökkel, parlamentáris keretek között akarnak érvényt szerezni jogaiknak, azzal nem törődnek. Ezért nem jut előre a magyarság a Kárpát-medencében autonómia-törekvéseivel. Egyszerűen szelektíven kezelik a kérdést pillanatnyi érdekek, és nem értékelt alapján. Az ukrainai oroszok azért vannak könnyebb helyzetben az elszakított magyar nemzetrészekkel szemben, mert mögöttük egy nagyhatalom áll. Oroszország nemzetközi szerződések

felrúgásával, megengedhetetlen eszközökkel szerezte vissza a Krím félszigetet. Ez elítélendő. Ugyanakkor történelmileg és etnikailag jogosnak ítélnélhető az impériumváltás.

Nemzetközi kezdeményezésre és ellenőrzés alatt végrehajtott népszavazás megoldást hozhat az ukrajnai válságban, véget vethet a polgárháborúnak és a nemzetközi konfliktusnak. A világnak, legalábbis a transzatlanti térségben, tanulnia kell végre az elmúlt száz esztendő hibáiból. Az első világháborút lezáró végtelenül igazságtalan békerendszer elvetette a második világháború csíráit. Alig két évtized után szárba is szökkent az új világégés. Ezt még igazságtalanabb békediktátumokkal zárták le. A hidegháború, a kétpólusú világrend kialakulása, Közép- és Kelet-Európa szovjet megszállása jegelte a nemzeti kisebbségi problémákat és a határkérdéseket. A Szovjetunió bukása és a térségbeli rendszerváltozások kiszabadították a szellemet a palackból. Ideje lenne tárgyalások útján, józan ésszel, értékelvű hozzáállással helyre tenni ezeket a kérdéseket. Csak a népek önrendelkezési jogának érvényesülése hozhatja meg a várva várt társadalmi békét, politikai stabilitást és gazdasági felemelkedést. Nem kell megvárni, amíg fegyverek dörögnek, és emberek ezrei, százezrei szenvednek.

Budapest, 2014. augusztus 10.

Csóti György

Megjelent a Magyar Nemzetben 2014. augusztus 18-án,
valamint a Vajdaság.ma honlapon aznap este